

LA TARTRANA

butlletí de règim interior del
centre d'estudis
d'altafulla

RECULL DE COSES NOSTRES

altafulla, gener del 1.982

nº 14

CAUSES DE LA MORTALITAT DELS ALTAFULLENCES DEL 1.881

En aquest recull de coses no hi podia mancar un tema que parlés sobre la sanitat d'Altafulla. Passa, però, que hem reulat cent anys i, aquest pas per l'anomenat "túnel del temps", ens farà conèixer coses molt curioses, des de les 50 ¢ que cobrà aquell any el metge del poble, pagades íntegrament per l'Ajuntament, fins la manera en que es tramitava el protocol oficial quan hi havia una defunció. És una cosa que s'acosta a la picaresca: el metge els deia als familiars: "ha mort de tal cosa"; aleshores el representant de la família anava al jutge de pau, li transmetia el que li havia dit el metge i aquest ho anotava tranquil.lament al registre. Així de senzill.

És clar que la persona que inscrivía les defuncions als llibres de registre no tenia coneixements de la nomenclatura mèdica, resultant que alguns noms apuntats al dictat del familiar del difunt, ho eren amb més voluntat que encert, i això ha donat lloc a que avui, cent anys després, agafem aquest registre i trobem que, si el número de morts durant 1881 és clar que foren 21, en canvi les causes, en alguns casos són bastant confuses, car, o no s'entén el nom i cal desxifrar el que vol dir per aproximació, o s'anomenen enfermetats que realment no existeixen.

Fet aquest aclariment no ens hem d'estranyar que trobem un home de 50 anys que diu que morí de "vaginación intestinal", quan caldria dir "invaginación intestinal", que vol dir la penetració d'un tros de budell dintre de l'altre tros que el segueix, per la qual cosa queda escanyat i no pot passar la circulació intestinal, donant lloc a la mort. Avui dia això es soluciona amb el que se sol dir "un cop de bisturí".

En Ramon fou un nen de 2 anys que també morí el 1881. La causa de dita mort és el cas més difícilós que he trobat i a la fi haig de confessar que no he pogut arribar a cap conclusió. Al part de defunció es pot llegir que la causa de la mort ha estat una "eslampria", i en la terminologia mèdica això no existeix. Aleshores, per aproximació, he pensat en la paraula "lambria", que dit amb paraules més entenedores són "cucs". Davant la possibilitat que aquesta

interpretació fos certa, és molt difícil acceptar-ho com a mortal. Altra possibilitat d'interpretació seria "eclamsia", però en aquest cas es tracta d'una malaltia tòxica pròpia de la dona embarassada. Una altra cosa seria que aquest crió hagués tingut només uns dies de vida en lloc de 2 anys, car aleshores cabria la possibilitat d'una eclàmsia congènita, és a dir, rebuda de la mare i que neix amb ella.

Una senyora de 68 anys, que responia al nom de Francisca, diu que morí de "reblandecimiento cerebral". Probablement es tracta d'una demència senil produïda per una arterioesclerosi final.

Teresa, de 40 anys, morí d'un "carcinoma en la región pilórica"; aquesta és l'enfermetat que tanta por ens fa a tots, o sigui, un càncer maligne a la sortida de l'estómac.

Un altre cas curiós és el dels nens Juan i Francisco, d'1 i 2 mesos de vida que moriren d'anèmia. En principi diré que en l'època en que estem situats, diagnosticar una mort per anèmia era quelcom difícil de fer, per tant, ho admeto com a possible, però ho accepto amb reserves. L'anèmia, en contra de la creença popular, no és una manca d'alimentació, sinó un dèficit en algun dels components de la sang. La manca d'alimentació sí que pot portar a la pèrdua d'aquests components, però en un nadó d'1 o 2 mesos que és alimentat per llet materna és molt difícil de creure-ho.

Donant com a bo el diagnòstic inicial d'anèmia i degut a l'edat dels infants, la seva mort podria ésser deguda a una possible pèrdua de sang en el transcurs del part i que no es recuperessin.

També podria tractar-se d'una hemorràgia interna d'aquests infants, les quals són fàcils de diagnosticar avui dia a través d'una anàlisi de sang, però l'any 1881...

En aquest any varen trobar mort al carrer, a les 6 del matí a un "niño de padres desconocidos". La causa, hemorràgia. Probablement tingué una caiguda que el deixà sense coneixement i a resultes de la ferida es dessagnà. El que és clar és que ningú no el reclamà.

Aquest cas és l'únic que em porta a creure que es tracta d'una mort per misèria. No cal dir que els altafullencs d'aquella època tindrien els seus problemes econòmics i socials, però aquests no repercutiren d'una manera declarada en la mortalitat de 1881.

Com he dit, les defuncions varen ser 21. La persona més gran tenia 83 anys, i el més jove fou un nen de tan sols un mes. Cal destacar que en aquest número total domina l'edat infantil, amb 11 casos: 6 defuncions entre 1 i 6 mesos i

5 defuncions entre 1 i 4 anys.

Aquesta xifra, un tant voluminosa, la podem donar com normal dintre de l'època, car a mida que han anat avançant la higiene i la proxilaxi, la mortalitat infantil ha anat minvant. Avui dia, aquestes xifres tan sols les conserven els països subdesenvolupats. La resta de casos, deu, ja són persones adultes : 4 defuncions entre

els 27 i els 50 anys i sis entre els 61 i els 83. Si tenim en compte que la població aproximada d'Altafulla era entre 800 i 900 habitants (no disposem de dades per donar el número exacte) això ens dona que les morts no arribaren al 3% de la població. Francament fenomenal.

Com a cloenda d'aquest treball de la salut dels nostres avantpassats, jo miraria la cara dels altafullencs d'avui i no me'n podria estar de dir-los-hi: Mestre, veniu de bona fusta!

(La recòpilació de les dades l'ha fet el joan carnicer, a qui ho agraeixo, doncs d'altra manera no hagués tingut l'oportunitat de fer aquesta col.laboració personal a La Tartrana).

RELACIO DE LES DEFUNCIONS DEL 1881

N.	SEXE	EDAT	CAUSA QUE LI PROVOCA LA MORT
1	nen	4 anys	meningitis tuberculosa
2	nen	21 mesos	crup laringi (inflamació de la laringe)
3	dona	66 anys	lesió valvular del cor
4	nen	6 mesos	laringitis aguda
5	nen	1 mes	anèmia
6	home	50 anys	invaginació intestinal
7	nen	nadó	hemorràgia
8	dona	28 anys	pulmonia puerperal (després del part)
9	nen	3 mesos	entero colitis
10	nen	2 anys	"eslampria" (?)
11	home	80 anys	apoplegia cerebral
12	nen	3 1/2 anys	febre tifoidea
13	dona	68 anys	"reblandecimiento cerebral"
14	home	61 anys	catarro bronquial
15	nen	10 mesos	bronquitis crònica
16	nen	4 mesos	muguet
17	dona	40 anys	carcinoma a la regió pilòrica
18	nen	2 mesos	anèmia
19	dona	27 anys	tuberculosi
20	home	46 anys	gastrorràgia (hemorràgia a l'estómac)
21	dona	83 anys	septicèmia (infecció a la sang)

Francesc Dalmau i Rius

RESUMEN ANUAL DATOS METEOROLOGICOS DE ALTAFULLA

A lo largo de 1.981, los alumnos de Octavo de EGB de la Escuela Pública Teresa Manero, hemos recogido, en los aparatos de nuestra Estación Meteorológica instalados en una terraza del edificio escolar, una serie de medidas correspondientes a : temperaturas, humedad, presión atmosférica, lluvias, velocidad y dirección del viento, etc, de esta población. Hacemos el siguiente resumen anual con los datos más interesantes y fiables:

LLUVIAS.- El total de lluvia caída durante todo el año ha sido de 554'4 litros por metro cuadrado, repartido mensualmente de la siguiente manera:

Enero	49'6	1/m ²	Mayo	41'2	Septiembre	79'7
Febrero	61'8		Junio	118'6	Octubre	9'3
Marzo	10'8		Julio	12'1	Noviembre	-
Abril	108'7		Agosto	23'6	Diciembre	39'-

Día más lluvioso: 27 de Junio - Agua recogida en 24 horas - 43'5 1/m²
El día 20 de Febrero se recogieron 4'1 1/m² en forma de nieve.

TEMPERATURAS.- Indicamos las medias de máxima y mínima en cada uno de los meses.

	máxima	mínima		máxima	mínima
Enero	16'8º	5'41	Julio	29'3	18'60
Febrero	15'17	6'14	Agosto	30'9	20'90
Marzo	20'6	12'03	Septiembre	29'3	20'60
Abril	20'13	11'20	Octubre	27'12	16'51
Mayo	23'25	14'16	Noviembre	23'6	13'10
Junio	28'7	19'40	Diciembre	19'6	10'30

El día más caluroso, la máxima de las máximas 20 julio, 35 grados.

El día más frío, la mínima de las mínimas, 13 Enero, 8 grados

La máxima de las mínimas: 18 de septiembre 26 grados

La mínima de las mínimas: 20 Enero - 4 Diciembre - 1 grado

VIENTOS.- Por no ser fiables los datos obtenidos, pues nuestros aparatos de medida son muy sencillos, solo damos las siguientes indicaciones: Durante los meses de Mayo a Septiembre, predominan los vientos de componente Sur, siendo los restantes de predominio Noroeste.

LA TARTRANA

Sovint creiem que la història la fan només els reis i grans personatges, però la veritat n'és una altra. Si be ells tenen un paper important com administradors, els que fem les coses som els administrats. Si diem això és perquè cal que ens adonem tots plegats que el que hem viscut i el que estem fent dia a dia és història i té la seva importància. ¿I qui millor que nosaltres mateixos per explicar i reconstruir les nostre pròpies vivències i records? Desenganyem-nos: Si no ens ho escrivim nosaltres, difícilment trobarem qui ens ho faci.

LA TARTRANA neix com a conseqüència directa del que us acabem d'exposar. Ha arribat al número 14 i té corda per molt temps (per no dir per sempre) si nosaltres ens ho proposem. Escrivint a LA TARTRANA els nostres records i vivències, deixem constància del nostre pas per la vida. D'altra manera de nosaltres només quedarà la partida de naixement, la de casament -qui es casi- i la de defunció. Hem de veure clar que podem crear fons documentals que, de no plasmar-los en un paper s'aniran a la tomba amb nosaltres, perdent-se així els arxius mentals, de gran valor, que tots posseïm.

Arribat aquest punt ens formulem una pregunta: i jo què puc escriure? Doncs molt senzill: qualsevulla vivència, qualsevol record... Aquelles coses que rememorem i que a vegades són motiu de conversa o de xerrada entre els amics; aquelles contalles dels avis, o dels pares. Tinguem present que aquest segle és significatiu per la gran evolució que ha experimentat la humanitat en tots els camps, i que són moltes les persones que han viscut pas a pas aquests canvis i que tenen moltes coses per explicar, que poden ser escrites i que CAL QUE SIGUIN ESCRITES.

PERDEM LA POR D'ESCRIURE! D'explicar en sabem tots, i podem escriure ben be com si parléssim. Hem de pensar que estem escrivint coses nostres i per a nosaltres. Els que en saben més ja fan llibres, i a vegades de més baix contingut que el que podem explicar qualsevol de nosaltres.

Per tant, esperem la vostra col.laboració: escriviu per a LA TARTRANA, i si no teniu ganes de fer-ho, expliqueu-nos totes les coses que pogueu i les anirem publicant fent constar el vostre nom.

El CENTRE D'ESTUDIS D'ALTAFULLA pretén amb aquests "Reculls de Coses Nostres" que siguem tots els que hi col.laborem, i si així ho fem aconseguirem oferir un ventall de temes ben ample i amb més riquesa i varietat de contingut. MEDITEU SI US PLAU LES CONSIDERACIONS QUE US HEM FET.

CENTRE D'ESTUDIS D'ALTAFULLA

